

کاهش فاصله خانه تا مدرسه، راهکار ارتقای ورزش مدارس

گفت‌وگو با استاد پرویز هدایت

عباس قشمی میمند
عکاس: غلامرضا بهرامی

اشاره

پرویز هدایت یکی از کسانی است که شصت سال از عمر هشتاد ساله خود را صرف آموزش شنا کرده است. وی را پدر آموزش شنا در ایران می‌دانند. آنچه در این گزارش خواهید خواند، حاصل گفت‌وگوی خواندنی مجله رشد تربیت‌بدنی با ایشان در تاریخ ۲۱ تیرماه در دفتر مجله است.

● جناب آقای هدایت، لطفاً گزارش مختصری از زندگی شخصی خود را برای مخاطبان مجله رشد بیان کنید؟

در سال ۱۳۱۷ در شهر اصفهان دیده به جهان گشودم. پدرم اهل چهارمحال و بختیاری و دارای ثروتی زیاد بود که در سن هشت سالگی من همه آن ثروت را از دست داد. به دلیل همین مشکلات اقتصادی در سن چهارده سالگی به همراه خانواده به شهر ری مهاجرت کردم و داستان زندگی من متحول شد. شنا را از اصفهان به دلیل وجود حوض آب بزرگی در خانه پدری فراگرفتم و در کنار ورزش شنا به فوتبال نیز روی آوردم. دیپلم خود را در سال ۱۳۳۷ گرفتم و به عنوان دبیر در آموزش و پرورش مشغول شدم. ابتدا برای تدریس به یکی از نقاط دورافتاده تهران فرستاده شدم، ولی طول نکشید که برای تدریس به دبستان صدوق فراخوانده شدم که از دل همین دبستان، دهها قهرمان ورزشی تربیت کردم. در آن زمان به

معلم ورزش «معلم سوت» گفته می‌شد که تعدادشان در کل کشور زیاد نبود. در اثر یک حادثه و سقوط از پله‌ها، علی‌رغم میل باطنی، مجبور شدم فوتبال را رها کنم و شنا تنها معشوق و به‌قولی، پزشک من شد. به لحاظ تاریخی، اولین استخرهای شنا در ایران به دست انسان‌های شریفی تأسیس شدند که همه آن‌ها برای توسعه ورزش توصیه‌شده در اسلام زحمات زیادی کشیدند و برای اولین بار در تهران استخرهای روباز را در سه نقطه از شهر تهران در منظریه، امجدیه و شهر ری تأسیس کردند. من در همین استخر شهر ری به‌صورت رایگان مشغول آموزش شنا به دانش‌آموزان و سایر نوجوانان و علاقه‌مندان شدم و از جمله اولین کسانی بودم که استخرهای شنا را از حالت مختلط که در آن مردان از همه رده‌های سنی حضور داشتند خارج کردم و برنامه‌ریزی مناسبی ترتیب دادم تا زمان استخر در قسمت صبح به نونهالان و نوجوانان اختصاص داده شود. در فاصله سال‌های ۱۳۴۶ تا ۱۳۴۹

ترکمن‌های یکی
از گروه‌هایی
هستند که به
دلیل شرایط
محل زندگی و
محیط جغرافیایی
دارای فیزیک
بدنی مناسب
برای شنا هستند

● به‌عنوان کسی که سابقهٔ سالیان متمادی در کسوت معلم ورزش را داشته‌اید، چه تجربی از دوران معلمی خودتان می‌توانید بیان کنید که به ارتقای ورزش مدارس کمک کند؟

تجربه‌های من از دوران آموزش تربیت بدنی در مدارس زیاد است. برای مثال، کاهش فاصلهٔ بین مدرسه و خانه، بهترین راهکار برای ترغیب دانش‌آموزان به ورزش است. پر کردن فاصلهٔ بین مدرسه تا خانه باید به نحوی انجام شود که دانش‌آموز بتواند در رشته‌های مورد علاقه‌اش با هزینهٔ نه چندان زیاد ورزش کند. برای مثال، باید با دادن یک دستورالعمل به تمامی استخرهای خصوصی و دولتی، از آن‌ها بخواهیم فاصلهٔ زمانی بین ساعت‌های ۱۶ عصر تا ۲۰ یا ۲۱ شب را به نونهالان، دانش‌آموزان و نوجوانان اختصاص دهند و این امر تنها در مورد شنا صدق نمی‌کند، بلکه برای تمامی رشته‌ها لازم است.

انجام مسابقه بین دانش‌آموزان نیز از دیگر راهکارهایی است که می‌تواند به دانش‌آموزان انگیزه بدهد تا به ورزش بپردازند.

● چه اقداماتی برای شکوفا کردن و شناسایی استعدادها در مدارس باید انجام داد؟

معلم ورزش با توجه به اطلاعات فنی که از رشته‌های ورزشی دارد باید بتواند قابلیت‌های هر دانش‌آموز را تشخیص دهد. برای مثال، بهترین دورهٔ زمانی برای آموزش شنا، ژیمناستیک و دو و میدانی در تمام دنیا تا قبل از سن بلوغ است که در ایران این اتفاق نمی‌افتد. معلم ورزش باید به قدری تجربه و تشخیص داشته باشد که دانش‌آموز را به سمت رشته‌ای خاص هدایت کند. اگر دانش‌آموزی دست و پای بلند و کشیده‌ای دارد باید به سمت رشتهٔ بسکتبال و والیبال هدایت بشود. معلم ورزش خیلی باید مطالعه و آگاهی داشته باشد، ضمن اینکه معلم ورزش خوب باید عاشق خوبی هم باشد که بعد از آموزش شنا یا هر رشتهٔ دیگر به دانش‌آموزان از این کار خود احساس رضایت و لذت داشته باشد. معلم ورزش باید دانش‌آموزان با استعداد را گلچین کند و به افراد منتخب در ساعات فوق برنامه آموزش دهد. البته در این مرحله وقتی استعدادی تشخیص داده شد باید خانواده‌ها در جریان استعداد فرزندشان قرار بگیرند.

مدرک کارشناسی‌ام را در رشتهٔ تربیت بدنی و با محوریت مربیگری فوتبال گرفتم و جزء اولین کارشناسان ورزشی تحصیل کرده در ایران شدم. در تابستان سال ۱۳۵۰ و با شکل‌گیری مدرسهٔ عالی ورزش در ایران، متخصصانی از آلمان در رشته‌های شنا، ژیمناستیک، دو و میدانی و غیره برای آموزش مربیان به ایران سفر کردند و پرفسور بریدر آلمانی در طی دوره‌ای دوماهه مشغول آموزش تئوری و عملی شنا به مربیان ایرانی شد که من با کسب رتبهٔ نخست در این کلاس، کاندیدای هیئت علمی در دانشگاه شدم.

از سال ۱۳۵۰ به بعد، با منفک شدن از آموزش و پرورش، به‌طور تخصصی به آموزش شنا و تربیت مربیان این ورزش در دانشگاه مشغول بودم. بعد از انقلاب و در سال ۱۳۵۸ به‌عنوان رئیس فدراسیون شنا انتخاب شدم و از همین زمان، اولین مربیان آموزش شنا را تربیت کردم.

● ویژگی‌های یک معلم ورزش خوب از نظر شما چیست؟

معلم ورزش باید خودش علاقه‌مند به ورزش باشد، ضمن اینکه باید در رشته یا حوزهٔ کاری‌اش تخصص داشته باشد. برای مثال اگر قصد آموزش شنا در مدارس را دارد حداقل بتواند ده متر را در استخر شنا به‌صورت پروانه شنا کند. یعنی بنا به ضرب‌المثل «دستم بگیرف و پا به پا برد» بتواند همگام با دانش‌آموزان، گام به گام حرکت کند. بزرگ‌ترین حسن یک معلم ورزش این است که زبان گویای هر سنی، آن هم با لبخند باشد. معلم ورزش حق ندارد با دعوا یا طعنه به دانش‌آموزان ضعیف یا بی‌علاقه به ورزش، آموزش بدهد، چرا که این روش باعث منزوی کردن و فراری دادن بچه‌ها از ورزش می‌شود. معلم ورزش باید حکم پدر برای دانش‌آموزان را داشته باشد، چون ورزش همان بازی است که ما برای آن در قالب رشته‌های مختلف قاعده تعریف کرده‌ایم و این پدر باید با فرزندانش بازی کند. معلم ورزش خوب کسی است که هم به لحاظ فنی اطلاعات داشته باشد و هم به لحاظ روان‌شناسی دارای اطلاعاتی برای نحوهٔ برخورد با فرد فرد دانش‌آموزان باشد. معلمی بسیار سخت است و اول باید انسان والایی باشید تا معلم والایی شوید.

زمانی که رئیس
فدراسیون بودم،
مقرر کردم هر
استخری بخواهد
به بخش دولتی
اجاره داده شود
باید سهمیه‌ای
برای آموزش
بچه‌ها و ساعتی
خاص برای آنان
در نظر بگیرد

● چه ارتباطی بین آموزش جسمانی در ورزش با جنبه تربیتی آن وجود دارد؟

برای ما قدیمی‌ها تربیت بدن یعنی اینکه ورزیدن بدن از همان ابتدای آموزش مدنظر باشد تا فرد تبدیل به ورزشکار شود. تربیت بدنی همان کارهای آموزشی در دوره دبستان و ابتدایی است، ولی وقتی که فرد ورزیده و آموزش دیده می‌شود تبدیل به ورزشکار می‌شود. من وقتی شنا می‌کنم روحیه‌ای دوچندان دارم و به همین دلیل معتقدم در رفتار و اخلاق فرد نیز مؤثر است. از نظر جسمانی نیز، شنا در تصفیه خون، دستگاه گوارش، تنظیم عضلات و ... تأثیر خوب و قابل توجهی دارد.

● کدام یک از مناطق کشور ظرفیت پرورش شناگران خوب را دارد تا بتوانیم برای آن‌ها از سنین پایه و دوران دانش‌آموزی برنامه‌ریزی کنیم؟

ترکمن‌ها یکی از گروه‌هایی هستند که به دلیل شرایط محل زندگی و محیط جغرافیایی دارای فیزیک بدنی مناسب برای شنا هستند. البته اغلب افراد مستعد و ورزشکاران این خطه والیالیست و اسب‌سوار خوبی هستند. یک نوع چالاکی و نیروی عجیبی در آن‌ها وجود دارد که به نظرم در شنا نیز جواب خواهد داد. چهارمحال و بختیاری یکی دیگر از مناطق مستعد ورزش شناست. بچه‌های انزلی، تبریز و مناطقی که بیشتر دارای چهره سفید، چشم‌های زاغ یا موهای بور، قد بلند و حجم ریوی بالا هستند، برای آموزش شنا آماده‌ترند. سیاه‌پوست‌ها چون چگالی بدنشان خیلی بالاست به سختی شنا یاد می‌گیرند، ولی در بسکتبال، دو و میدانی و فوتبال عالی هستند.

● طبق طرح سباح، قرار بود ورزش شنا به دانش‌آموزان دوره سوم ابتدایی در سراسر کشور آموزش داده شود. نظر شما درباره نقاط قوت و ضعف این طرح چیست؟

متأسفانه تا زمانی که استخرهای دولتی برای دریافت منابع مالی و اقتصادی به بخش خصوصی اجاره داده بشود، چنین طرح‌هایی موفق نمی‌شود. همان‌گونه که قبلاً هم گفتم تا وقتی که استخرها چه دولتی و چه غیردولتی سهمیه و ساعتی به بچه‌ها اختصاص ندهند این قبیل طرح‌ها زیاد کارایی ندارند. برخی از مردم عادی که پول ندارند برای فرزندانشان بلیط بخرند، چه باید بکنند؟ زمانی که رئیس فدراسیون بودم، مقرر کردم هر استخری بخواهد به بخش دولتی اجاره داده شود باید سهمیه‌ای برای آموزش بچه‌ها و ساعتی خاص

برای آنان در نظر بگیرد. البته ما نمی‌گوییم که هزینه‌ای دریافت نکنند بلکه صاحبان استخرها سعی کنند حتی‌المقدور تا می‌توانند هزینه کمی برای این کار در نظر بگیرند.

● به‌عنوان فردی با سابقه بیش از شصت سال آموزش، بفرمایید که وضعیت کنونی آموزش تربیت‌بدنی در مدارس چگونه است؟

اول اینکه ساعت درس تربیت‌بدنی در مدارس کم است و دوم اینکه به ورزش اهمیت نمی‌دهند. یادم هست وقتی که در مدرسه خوارزمی تهران به‌عنوان معلم ورزش مشغول به فعالیت شدم، زنگ ورزش همیشه مورد اعتراض دیگر معلم‌ها بود. تعدادی از مدیران می‌گویند: «برو سر و تهش رو هم بیار». مسئله این است که ورزش همراه با هیجان و داد زدن است. وقتی مدارس ما دارای محیط و ساختار و زمین مناسب نیستند، نباید از معلم ورزش زیاد انتظار داشت. وقتی مدرسه‌ای دارای حیاط بیرونی نیست یا حیاطش کوچک است، معلوم است که بازی بچه‌ها و داد و فریادهای آن‌ها در هنگام ورزش، سروصدای معلم فیزیک یا ریاضی را درمی‌آورد. سوم اینکه مربی‌های ورزش ما باید بحث‌های عملی را بیشتر یاد بگیرند. راهکار رفع این معضلات نیز کاهش فاصله خانه تا مدرسه و اجاره استادیوم‌ها یا سالن‌های ورزشی به دانش‌آموزان است یا ترتیبی اتخاذ کنند که اگر برای مثال در منطقه ۴ یا ۶ تهران، هشت مدرسه وجود دارد، مقطع سوم یا چهارم دبستان این مدارس یک روز در هفته و در ساعت‌هایی خاص همگی دارای زنگ ورزش باشند و با سرویس‌های مدارس به ورزشگاه‌های مناسب بروند و معلمان ورزش به‌طور اختصاصی مثل همه جای دنیا رشته‌های خاص را به آن‌ها آموزش دهند.

● شما در سه دوره به‌عنوان رئیس فدراسیون شنا فعالیت کرده‌اید. چه اقداماتی برای توسعه و ورزش شنا در کشور انجام داده‌اید؟

بعد از انقلاب یا بهتر بگوییم از سال ۱۳۵۶ ورزش تا دو سال و در بعضی رشته‌های ورزشی تا سه سال تعطیل بود. بعد از انقلاب مقرر شد انتخابات فدراسیون‌ها برگزار شود که بنده نیز به‌عنوان رئیس فدراسیون شنا انتخاب شدم. به محض انتخاب، متوجه شدم بزرگ‌ترین مشکل ما در رشته شنا کمبود مربی است و در سراسر کشور به جز سه یا چهار شهرستان و استان، مربی آموزش‌دیده خوب ندارند. لذا به‌عنوان اولین

**اول اینکه دولت
باید قدر معلمین
را بداند و به
لحاظ مادی و
معنوی به آن‌ها
توجه کند، دوم
اینکه امکانات
باید برای ورزش
مدارس فراهم
شود، سوم اینکه
باید به برگزاری
مسابقات در
مدارس توجه
ویژه شود**

بعضی‌ها خالی از لطف نیست. من هم مربی فوتبال بودم و هم مربی شنا، لذا شاگردانم از هر دو رشته هستند. قبل از انتخابم به دلیل کسب رتبه نخست در دوره آموزشی شنا توسط پروفسور بریدر آلمانی و ورود به مدرسه عالی ورزش، تیم فوتبالی داشتم که حتی قرار شد وارد لیگ دسته دوم شود که بعد از رفتن من به مدرسه عالی ورزش و گذشت سال‌ها، تمام این تیم به عضویت باشگاه‌های معروف درآمدند و برخی حتی لباس تیم ملی را پوشیدند. اجازه بدهید خاطره‌ای از یکی از شاگردانم بگویم که سیزده ساله بود. در یک مسابقه وقتی بازی ایشان را دیدم وی را برای بازی در تیم شهری انتخاب کردم که همه مرا مسخره کردند، ولی من گفتم که وی یکی از بهترین فوتبالیست‌ها خواهد شد و شد. به هر حال افرادی مثل مرتضی مداحی، مهدی صابری، محسن علی‌آبادی، اصغر تاجیکی، رسول جوادی، مهدی هدایتی، منصور ملکوتی، عباس کارگر، باقر رحیمی، عبداللهی، محمدی، دکتر گائینی، دکتر اولیا، دکتر کاشف، دکتر لواسی، دکتر سجادی و دکتر حمیدی از جمله کسانی بودند که در مقاطعی به‌عنوان معلم وظیفه آموزش آن‌ها را برعهده داشته‌ام.

نکته پایانی

اول اینکه دولت باید قدر معلمین را بداند و به لحاظ مادی و معنوی به آن‌ها توجه کند. دوم اینکه امکانات باید برای ورزش مدارس فراهم شود. سوم اینکه باید به برگزاری مسابقات در مدارس توجه ویژه شود.

رئیس فدراسیون، کادر آموزشی فدراسیون شنا را راه‌اندازی کردم؛ چیزی که در فدراسیون‌های دیگر نبود. در وهله اول نمود مربی تربیت شدند که به آموزش شنا در مدارس نیز کمک زیادی کرد. به همراه دو تن از دوستان خودم، آقایان پازوکی و عطایی، نکات آموزشی را در استخرها به مربیان می‌گفتم و این دوستان می‌نوشتند که شب‌ها در خانه آقای پازوکی تصحیح می‌کردیم و در اختیار مربیان قرار می‌دادیم. وقتی دیدم این مطالب خیلی مشتاق و علاقه‌مند دارد، آن‌ها را در کتابی با عنوان **تکنیک‌های علمی شنا** در سال ۱۳۶۱ جمع‌آوری و منتشر کردم. خدای بزرگ را شاهد می‌گیرم که در طول سه دوره ریاست فدراسیون شنا دیناری پول دریافت نکردم. علاوه بر آن در طی هجده یا نوزده سال پیوسته برای آموزش شنا به شهرستان‌های مختلف رفتم و هیچ پولی دریافت نکردم. تمام زندگی شصت ساله آموزشی من در مدرسه و دانشگاه صرف آموزش شده است.

● در دهه ۶۰ سرمربی و مربی تیم ملی شنا در سه مقطع بودید. درباره این مقاطع صحبت کنید؟

تیم‌های ملی در آن زمان مقطعی بودند. مثلاً برای دهه فجر تیم ملی تشکیل می‌شد و در مسابقات شرکت می‌کرد که من به‌عنوان سرمربی و مربی تیم ملی در این مقاطع، تیم را هدایت می‌کردم. این ابلاغ‌ها در دوره آقایان افشارزاده و سادات‌منصوری در کمیته ملی المپیک برای من صادر شد.

● شما به‌طور حرفه‌ای در شنا یا رشته‌های دیگر صاحب عنوان قهرمانی شدید یا نه؟

من تا سن سی‌سالگی که معلم ورزش بودم در رشته شنا نیز فعالیت داشتم. منتها به لحاظ سنی (که عرض کردم بعد از سن ۱۴ سالگی به تهران آمدم) دیگر زمان ادامه دادن شنا به‌صورت حرفه‌ای برای من ممکن نبود. با این همه قهرمانی‌های خودم را در پرورش مربیان و قهرمانانی می‌بینم که در طول سالیان متمادی آموزش دادم و تربیت کردم.

● اگر بخواهید چند تن از معروف‌ترین شاگردانتان را در شنا نام ببرید، چه کسانی را معرفی می‌کنید؟

قهرمانان و مربیان زیادی تربیت کردم و مدیران زیادی نزد من آموزش شنا دیده‌اند. شاید درست نباشد اسمی از بعضی افراد ببرم، ولی نام بردن از